

KIBRIS'TA TEKNOLOJİ KULLANIMININ POLİTİK DÜŞÜNCEYE ETKİSİ

TECHNOLOGIE USAGE IN THE PRODUCTION AND THE IMPROVEMENTS OF POLITICAL MENTHALITY IN CYPRUS

BERATLI; Nazım*

Özet:

Bu çalışmada Kıbrıs'ta üretimde kullanılan teknoloji ile siyasi düşüncenin gelişimi arasındaki ilişki tartışılmaktadır. Bilinen tarihinin başından, 2. Dünya Savaşı sonuna kadar adada, antik teknolojilerle sadece et ve basit tarımsal üretim yapıldığı rapor edilmektedir. Britanyalı yöneticilerin yazdıklarına göre, yönetimlerinin ilk yıllarında, Kıbrıs'taki tarımsal üretim, Strabo'nun MÖ 3. Yy'da kaleme alınan anılarında anlatılan düzeyin, beşte biri oranındadır. Bunun sebebinin, kullanılan ger tarımsal teknikler olduğu kaydedilmektedir. Sonuç olarak, üretimdeki bu dar görüşlülük, hayatın her alanına da sirayet etmiş olup, son yüzyılda adada yaşanan politik gelişmelerin de zeminini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, teknoloji, üretim, politik düşünce, Kıbrıs Sorunu.

ABSTRACT

Devalopment of the Technologie usage in the production and the improvements of political menthality in Cyprus have been discussed with this article. From the begining of her's known history till to the end of the Second World War it was reported that Cyprus had produced only meat and simple agricultural products with the same technologie from the ancient times. According to British officials, during the first years of British rule in the island, all production rate of the island was five times less then the time of Strabo's memories which were written at the 3rd century BC. It is mentioned that the responsibility, belonged to the primitive agricultural technics.

In conclusion, this narrow minded point of view in the production effected all parts of the life, including the political ideas which have no improvement for the last century.

KEY Words: Cyprus, Technologies, production, political ideas, Cyprus problem.

---

*Doç. Dr. Yakın Doğu Üniversitesi/ KKTC. E mail: beratli@yahoo.com. Mobile: +90 879

8996. Orchid No: 5,716,02

1. GİRİŞ:

Kıbrıs'ta Türk kültür varlığı deyince, maddi eserlerden çok, ve onlardan önce adada yaşayan Kıbrıs Türk insanının bilinç dünyasını kültürünü konuşmak gerektiği düşüncesindeyim. Yaşam biçiminin temelini üretim süreci oluşturduğuna göre de kültür varlığının zemininde, onun nasıl üretilip yaşamın sürdürüldüğü yatar.

1878 ile 1960 arasında adada bir koloni idaresi kurmuş bulunan Birleşik Krallık, Kıbrıs'ta bulunduğu dönemde, dünyanın en büyük gücü olmasına rağmen, buraya önemli bir gelişmişlik bahşetmiş, değildir. Nitekim 1914'te Kıbrıs hakkında bir kitap yazan önemli bir İngiliz yönetici, “ Böylece, İngiliz işgalinden çok şey beklenen ancak hakkettiği Akdeniz'in incisi olmak için çok az şey yapılmış bulunan en büyüleyici ada(nın) mevcut durumu, İngiliz hükümeti için hiç de itibar sağlayıcı değildir.” demektedir. (Green. 2015: 15-16)

Kıbrıs söz konusu olduğunda, adanın üretim faaliyeti üstünden ülkede uygulanan teknolojilerin gelişimi dikkate getirilmelidir ki Osmanlı İmparatorluğu dışında kalan Kıbrıs Türk kültürünün bugünlere hangi koşullardan geldiği anlaşılabilir. Ne üretip ne tükettiği bilinmeyen bir toplumun manevi anlamda da kültürel varlığının koşullarını kavramak, çok kolay değil.

Ki bu bakımdan adamızın oldukça fakir bir geçmişi olduğu görülmektedir.

2. TARTIŞMA:

1872 yılında adayı ziyaret eden Avusturyalı Arşidük Salvador, Lefkoşa'yı anlattığı eserinde şehirde iki adet fabrika bulunduğundan bahsetmekle birlikte, motorları çalıştıran gücü anlatırken, çarkları çeviren katırlardan, dokuma tezgâhlarını anlatırken de “pedallara basan adamlardan” söz ediyor. (Salvador 1873: 81-83)

1879 tarihli bir İngiliz görevlinin eşi olan Mrs. Scott Stevenson'un 1879 tarihli “Our Home in Cyprus” isimli kitabından, o tarihte henüz Lefkoşa- Lârnaka yolunun bile bitirilmiş olmadığı(Ertuğrul- Turan 2009: 18), köprü bulunmadığı (Ertuğrul- Turan 2009:60) adada ulaşım vasıtası olarak araba bile bulunmayıp, yerli atların da yetersiz oldukları(Ertuğrul- Turan 2009: 26-139), adada bir tek buhar makinesine rastladığı yazılıdır ki onu da çalıştıran bir Fransız imiş! (Ertuğrul- Turan 2009: 222)

1913'te yayınlanan yarı resmi The Handbook of Cyprus'ta da deniliyor ki:

“ Kıbrıs temelde bir tarım ülkesidir.” (Lukacs-Jardin 2007:292) Nitekim, 1912’de hala en yüksek vergi geliri Öşür’den elde ediliyordu. (Lukacs-Jardin 2007:148-194) Ancak, nispeten çok geç bir tarih olan 1958’de bile nüfusun %51’i tarımda çalışırken, üretebildiği GSMH’nın ancak %25’i idi! (Plümer. 2008:4) Bir başka İngiliz yazar, 1918’de adanın tarımsal üretiminin, “Strabo zamanının (MÖ 3 yy) beşte birine düştüğünü” ileri sürüyor. .(Green 2015:108) İleri sürülen gerekçe iddiası ise tam da zihniyet ve teknoloji ile ilgilidir.

“Kıbrıs’ta buğday üretiminin Strabo zamanındakinin beşte birine düşmesinin nedeni, nüfustaki düşme olmalı. O zamandan beri ekim yöntemlerinde çok fazla bir değişiklik görülmedi... Genel olarak kullanılan saban, eski çağda kullanılan yerli yapımı, çok hafif, ahşap, temelde öküzün çektiği ve çok derin olmayan kesikler açan karasabandır... Tırmık, silindir ve diğer mekanik aletler enderdi.(Green 2015:108)”Yerli halkın önyargılarını kırmak ve onları yeni fikirler benimsemeye yönetmek, olağanüstü, zordur.” (Green 2015:107) Nüfus düşmüş ama teknoloji gelişmemiştir ki üretim kapasitesi hiç değilse korunabilmiş olsun. Aynı teknoloji ile daha az nüfus, tabii ki daha az üretim sonucunu veriyor.

Kıbrıs dahil Akdeniz tarlalarındaki bu verim düşüklüğünü, Fernand Braudel, “toprağı ancak çizebilen” karasaban ve onu çeken hayvanların güçsüzlüğüne, bağlar. (Braudel 1993: 290) Özetle söylemek gerekirse, geri teknolojiye!

Lukacs ve Jardin de “İşgalden sonra daha yıllarca varlığını sürdüren ilkel tarım yöntemleri” diyerek, geleneksel tarım yöntemlerinin teknolojinin avantajlarından bihaber olduklarını belirtiyorlar...(Lukacs-Jardin 2007:36)

Öte yandan, Mrs. Scott Stevenson da bu ilkel sabandaki ısrarın, adanın toprak yapısından kaynaklandığını, İngiltere’den getirilen modern makinalar kullanılsa, tarımsal arazinin tümünü sürmenin mümkün olamayacağını ileri sürmektedir. (Ertuğrul- Turan 2009: 113)

Bütün bu yetersizliğine rağmen, ekonominin ana sektörü olmayı sürdürmekte olan tarımsal geri kalmışlık, adanın bütünü de kaçınılmaz olarak etkilemiştir.

Limanlar, yaklaşma iskeleleri ve açık körfezler şeklindedir. (Lukacs-Jardin 2007:228)

Anayollar, micirle kaplıydı. Kaldı ki “yol” denilince sadece Lefkoşa/Lárnaka ve Lefkoşa /Mağusa yollarından söz edilebiliyor, gerisi Köy yolları diye tanımlanan eski kervan yollarını ifade ediyorlardı. (Lukacs-Jardin 2007:227)

Mağusa limanının dibinin temizlenmesi ve Lefkoşa ile Mağusa’yı bir birine bağlayacak bir demiryolunun inşasına 1904’te başlandı.1907’de bitirilip işletilmeye başlanan railway, daha

sonra Omorfo'ya, (1930 larda da Lefke/Evrihu'ya (Storrs 1993: 65)) ulaştırıldı. Ancak, bırakın kendini amorti etmeyi, işletme maliyetini bile karşılayamadı. (Orr 1918:159) 1912'de hala ödenmesi gereken 254 bin pound borcun 221 bin poundu durmaktadır. (Lukacs-Jardin 2007:155) Sonunda kapatıldı. (1953)

1911'de şehirler Arası motorlu nakil vasıtalarının çalıştırılması için kurulan bir şirketi devlet maddi yardım yaparak desteklemekteydi. (Lukacs-Jardin 2007:35-104)

Kaza merkezleri birbirine telgrafla bağlıydı. (Lukacs-Jardin 2007:35-258)

1918'de henüz Lefkoşa'da sokak aydınlatmasının bulunmadığı, ev aydınlatmasının ise petrol lambaları ile yapıldığı bilinmektedir. (Berkes,1997:24) Yani elektrik henüz kullanıma girmemiştir.

1920'lerin ortasında, Lefke'yi anlatan Dr. Hafız Cemal, sokaklarda sadece birkaç fener bulunduğunu, kasabanın geceleri karanlığa gömüldüğünü yazıyor. (Fedai 1998)

1930'ların başlarında, adadaki asfalt yol, sadece 20 mil'den ibaretti. Herhangi bir radyo ve telsiz istasyonu bulunmayıp, telefon sadece resmi daireler arasında kullanılıyor ve o da mesai saatleri dışında ve hafta sonları çalışmıyordu. Posta, adaya beş günde bir uğruyor, Mağusa limanı zemini toprakla dolmuş olduğu için, gemilerin yaklaşmasına halâ olanak vermiyordu. Birinci Dünya Savaşı'nın bitişinden, 1930'a kadar, adaya tek bir uçak bile, inmemiştir. (Storrs. 1993: 66-67)

Aynı kaynaktan öğrendiğimize göre 1930 ların sonunda da:

: "Kıbrıs bir tarım ülkesi olup, nüfusun dörtle üçü tarımla uğraşır. Bunların çoğu, okuma-yazma bilmez ve yüzde yetmiş, tüccar ve faizcilere karşı, ağır borç altındadır" (Storrs. 1993: 38)

1940'lara kadar adada üretim denilince tahıl ve et üretiminden bahsedilebilmektedir.(Özgürlük Yayınları 1987:32)

Adada bulunan üç-beş kapitalist, paralarını sadece faize vermektedirler. Lefkoşa ve Mağusa'da birer tane olmak üzere, adada turistlerin kalabileceği, sadece iki otel bulunmaktadır. "Halkın geçmişten kalma ve Osmanlı döneminde sürdürülen yaşantıları devam ediyor (du)." (Storrs1993: 73)

1940'larda, ada köylülüğü nün %70'i tefecilere borçludur. 1946 ile 1960 yılları arasında, topraksız ve 5 dönümden az toprağı bulunan köylülerin sayısı %125 oranında artarken 5-20 dönüm toprak sahibi olan orta boyutlu işletmelerin sayısı %23.7 oranında artmıştı. (Özgürlük Yay. 1987: 73)

Öte yandan, çok lokal bir alanda, en ileri teknolojinin uygulandığı bir iş yerinden söz etmemiz de gerekiyor. Lefke'deki CMC madencilik alanında, 1919'dan beri çağdaş bir sondaj servisi ve kimya laboratuvarı çalıştığını öğreniyoruz. (CMC Welfare News Vol.1 No:6 ve 7). 1913'ten itibaren bölgede varlığını koruyan sözkonusu şirket, (Vol.1 No:12) 1920'de bir Mechanical Department kurmuş, (Vol. 2 No: 10) 1932'de kurumsallaşan bu bölüm, madende kullanılan makineler, bazı tıbbi cihazlar ve lokomotif parçalarını imal eder hale gelmiştir. (Vol 4 No: 10) Ancak bu teknolojinin geç yıllara kadar, kasabaya çok faydasının dokunduğu söylenemez. Nitekim, şirketin nitelikli eleman yetiştirmek üzere Lefke'de açtığı sanat okulundan ilk nitelikli işçiler 1955'te mezun olmuşlardır. (Vol 3. No:2)

Ama öte yandan ada sathında, 1940 ve hatta 50'lere kadar, harman antikiteden kalma döven ve yaba ile yapılmaktaydı. (Feridun.2011:72)

Ulaşım “velesbit”in girdiği yıllar, İkinci Dünya Savaşı sonrasıdır. (Feridun.2011:182)

Kıbrıs Cumhuriyeti yıllarına kadar, adada interkonnekte elektrik şebekesi yoktur. Cyprus Electricity Authority diye bir özel şirket vardır ama hizmeti genellikle kaza merkezlerini içeren sınırlı bir alandadır. Bu alanın dışında enerji ihtiyacı yalnız aydınlanma için yerel jeneratörlerle, günün belli saatlerinde karşılanmaktadır. (Feridun. 2011:184)

1961 yılı itibarıyla 69 Kıbrıslı Türk köyünden sadece 6 tanesinde elektrik, 24 köyde de telefon bulunmaktadır. 15 köyde hiçbir modern ulaşım aracı yoktur. Ulaşım hayvanlarla yapılmaktadır.(Plümer 2008: 23) Kendi yaptığım bir araştırmada, en azından 25 köyde (% 30) 1974'e kadar da elektrik enerjisi bulunmadığı, bulunanların da 1968 sonrasında edindikleri ortaya

çıkılmaktadır.

(https://www.facebook.com/beratli/posts/10157228375294296?comment_id=10157228469014296&reply_comment_id=10157228491739296&notif_id=1580649007217400&notif_t=comment_mention) (Erişim tarihi 02.02.2020)

1961 yılında bir telefon yüzünden Erdemli köyünde silahlı çatışma çıkması olasılığı yaşanmıştır. (Mengüç 2013:226)

1958 yılı itibarıyla çalışan nüfusun %51'i hala tarım sektöründe çalışmakta, ama GSMH'nın sadece %25'ini üretmektedir. (Plümer. 2008:4)

Ortada ciddi bir teknoloji zafiyeti vardır. Adanın en önemli üretim alanında tarım, halâ ilk çağ teknolojisi ile yapılmaktadır.

Bu teknolojik zaafiyet, üretimin verimliliğini düşürerek, Fakir Köylülüğü borç sarmalına sokup topraksızlaştırmaktadır. Kıbrıslı Türkler'in büyük çoğunluğu fakir köylüler oldukları için, onların adadaki varlıkları tehlike altında girmiş bulunmaktaydı.

3. NEDEN BÖYLEYDİ?

Sir George Hill'e göre Vali Storrs bu durumu şöyle izah etmektedir: 1. Dünya Savaşı'na kadar, adadaki İngiliz yönetimi, geçicidir. Kendisinin olmayan bir toprağa yatırım yapmak, İngiliz vergi mükelleflerinin cüzdanlarına doğrudan bir saldırı olarak yorumlanmaktadır. 1925'te adanın bir Taç Kolonisi olarak ilan edilmesinden sonra ise Kıbrıslı Rumlar'ın sürekli ENOSİS talepleri, adanın ne zaman elden çıkacağına dair bir kararsızlık oluşturur. Storrs'a göre, "Başka bir ülkeye devredilecek olan bir adaya neden yatırım yapalım?" düşüncesi etkiliydi. (Hill 2016: 410)

Storrs kendisi de anılarında:

"Çoğumuzun unuttuğu bir husus vardır ki, İngiltere Kıbrıs'ı stratejik ve emperyalist amaçlarla almıştır... Adanın gelişmesi belki Osmanlı veya Yunan idaresinde olsaydı, daha kötü olacaktı ama yine de İngiltere'den beklenen seviyede olmamıştır. Bunun böyle oluşunda üç temel etken vardır. Başlangıçta kalıcı bir İngiliz idaresinin olmayışı, borç meselesi ve koyu Helen milliyetçiliği... Kıbrıs 'işgal için ayrılmıştı' fakat zaptedilmemişti ve dolayısıyla... Osmanlı toprağı sayılıyordu... Adanın işgalinden dört yıl sonra, Mısır'ın da işgal edilmiş olması, Süveyş kanalı'nı kontrol eden bulunmaz bir üs sağlıyordu. Neticede Kıbrıs'ın önemi, düşünüldüğünden çok daha az olmuş ve dolayısıyla ada ihmal edilmiştir!".(Storrs 1993: 69-73)

Demektedir.

4. BU DURUMUN GENEL OLARAK EKONOMİYE ETKİSİ:

Osmanlı döneminde, Türk üst sınıflarının ana yapısı, memuriyet ve toprak ağalığından ibaretti. Bu yapıya, Türkler'in içe kapalı yaşantısını da eklediğimiz zaman, 1838 Osmanlı / İngiltere Ticaret Anlaşmasından sonra, Avrupalı şirketler adaya akın ederek, Lârnaka'yı bir

acentelikler kenti durumuna getirdiklerinde, kendilerine temsilci olarak, sadece Rumlar'ı buldular. (Beratlı 2012:38)

Bunun sonucu adada iki ayrı egemen sınıf ortaya çıktı:

Ekonomiye egemen Rum üst sınıfları ile yönetime ve dolayısıyla politikaya egemen Türk üst sınıfları. (Kızılyürek 1983: 23-24)

Böylece herhangi bir ülkede aristokrasi ile gelişmekte olan burjuvazi arasında ortaya çıkacak olan sürtüşme ve birbirini yok etme kavgası, Kıbrıs'ta Rum burjuvazi ile Türk aristokrasi arasında ortaya çıkmıştır. Aristokrasi ile burjuvazinin ulusal aidiyetleri farklıdır. Belki de bu dünyaya anlatamadığımız, Kıbrıs'ın özgünlüğüdür. Ayrıca bu süreçte yalnız Türkler'in fakirleştiği, sanılmasın. Yukarıda rakamlar verildi. Topraksızlaşan Rum köylü sayısı, Türklerden fazladır. Ama hiç biri kendi egemenlerinin verdiği kimlik kavgasının dışına düşmemiştir. Çünkü o farklı kimlik ve sorunun düşünsel boyutu, onlar arasında da hükmünü sürdürmüştür. Hatta daha da fazla soyutlaşarak, dine gönderme yaparak, kiliseye yaslanarak.

5. DURUMUN SİYASETE ETKİSİ

Vali Ronald Storrs 1930 larda adadaki politik kadroyu, şöyle tanımlıyor: “Mecliste, 8 avukat vardı. Bunlardan üçü faizci, biri büyük toprak sahibi, ve aynı zamanda faizci, biri Ortodoks piskoposu, biri tüccar ve biri çiftçi idi... Mecliste temsil edilen çıkarlar bu sayıca çok az olan ve köylünün sırtından geçinen, parazit grubun çıkarları idi.” (Storrs 1993: 38-39)

Zamanın aydınlarında Müsevvitze Osman Cemal ise Türkler arasındaki iktidarın da çıkarıcı zenginler, cahil ulema ve İstanbul'da Bâb-ı Âli'ye yakın Kıbrıslılar” arasında paylaşılmakta olduğunu yazmaktadır. (Müsevvitze 1913: 47-56)

Herhangi bir ülkede, bu durumu “feodal aristokrasi'nin tasfiyesi” diye yorumlamak mümkünken, Kıbrıs kendi koşulları olan bambaşka bir ülkedir.

Elbette ki, söz konusu çatışma, bir anlamda, ekonomiye egemen Rum / siyasete egemen Türk üst sınıflarının çıkar çatışmasıdır. Ve herhangi başka bir ülkede, yüzde yetmişi borç altında kıvranan, bu yolla gündün güne mülksüzleştirilen, tarımla meşgul, okuma yazma bilmeyen asıl halk kitlesinin, ekonomik çıkarları açısından, söz konusu çatışmanın dışında olması beklenebilirdi.

Ancak, Kıbrıs'ta söz konusu olan sadece çıkar çatışması değildir. Genel olarak Rumlar arasındaki düşünce dünyasını belirleyen kurum, bugün dahi kilisedir.

"Ortodoks kilisesi, başpiskoposundan köy papazına kadar, dini ve ruhani olmaktan ziyade, politik bir müessese" idi. (Storrs 1993: 40)

Kıbrıs Rumları arasında, egemen ideoloji, kilisenin yönlendirdiği Elen Ulusçuluğu olunca ve bu ulusçuluk, çok kısa bir geçmişte, amaçlarına varmak için Yunan devletinin diğer yörelerinde etnik temizlik yapmaktan çekinmediğini gösterdiğinden, yalnız Kıbrıs Türk üst sınıfları değil; Kıbrıs Türk halkının bütünü, Türk Ulusçuluğunun yükselen bayrağına sarıldı.

Bugünkü Kıbrıs Türk Kimliği ve kültürünün ön koşulları böyle oluştu.

Vurgulamakta da yarar var ki, "Türk Üst Sınıfı" deyip durduğumuz şey de, sosyolojik anlamda, "egemen bir üst sınıf" olmaktan uzaktır. Aslında, bu "üst sınıf" bir miktar aydın ile onların etkileyebildikleri, eski Lefkoşa eşrafının torunları, esnaf ve zenaatkârdan ibarettir. Sayıca önemli bir toplam oluşturmadıkları gibi, ekonomik olarak da önemli bir güç, değildirlere. Remzi Okan, köyden gelmiş bir öğretmen, Fadıl Niyazi Korkut basmacılıkla uğraşan eski bir ailenin mektep / medrese görmüş oğlu, Con Rifat eski bir debbağ ailesinden kendi kendini yetiştirmiş bir aydın, vb. Bütün lider kadro içerisinde, ekonomik olarak da üst sınıfa mensup denilebilecek tek kişi, Necati Özkan'dır. Babası Hakim Raif Bey'in ölümü üzerine, nasıl bir fakr-ü zaruret içine düştüğünü, çocukluk anılarında anlatan Rauf Denктаş'ın o zamanki hali, o "üst sınıfın, tabir yerinde ise bir tür "ideolojik öncü" den başka bir şey olmadığını, egemenliğinin ekonomik çıkar ilişkilerinden, üretim sürecindeki güçlülükten v.s. değil, sadece, toplumun var olan kimlik farklılığından ve toplumun o günkü kaygı ve ihtiyaçlarına cevap verecek düşünsel yapıyı, üretip, savunmasından kaynaklandığını gösteriyor.

Öte yandan, feodalizm kaynaklı, Osmanlı 'dan miras kalmış lonca çıkışlı, esnaf ve zenaat kârlardan ibaret olan ekonomik "üst sınıfın", herhangi bir ülkede, kapitalizm geliştikçe tasfiye olması kaçınılmazdı. Ancak mücadelenin başında onlar değil, aydınlar, düşünürler vardır. Zira, çatışan düşüncelerdir.

Bu koşullarda Türkler arasındaki milliyetçilerin yayın organı, Söz Gazetesi, 1200 abonesi bulunan bir tiraja ulaşabilmekteydi. 1928'de, Lefkoşa'da Cumhuriyet Bayramı ve İzmir'in kurtuluşları kutlanmaktaydı. Ertesi yıl, 1929'da, Limasol Türk Ocağı (ki liman işçilerine ait bir kuruluş olduğu bilinmektedir) Cumhuriyet Bayramı'nı Kemal Atatürk'e çekilen bir telgrafla kutlamış ve yanıtını da almıştır. 1931'de 23 Nisan adanın her tarafında kutlanabiliyordu. (İsmail-

Birinci 1989: 173)Bu milliyetçi gösterilerde başı çeken bir gencin liseden atılması üzerine olay, halka mal olabilmekte idi. Daha o yıllarda, İstanbul Şehir Tiyatrosu, önemli ses sanatçıları ve bazı spor ekipleri, adaya gelerek, gösteriler düzenlemekteydiler.

Sonuçta, Kıbrıs Türkleri, bütün sıkıntılara karşın, yüzlerini Türkiye'den çevirmemekte ısrarlıydılar. Bunda, o yıllardaki yüksek öğrenim gençliğinin katkısı da inkâr edilemez. O yılların gazetelerinde, "Küçük-oğlu Fadıl" (Dr. F. Küçük), Fevzi Necdet (Prof. Necdet Sezer), gibi imzalara rastlamak, hiç de şaşırtıcı değil. İşte bu koşullar altında, Kıbrıs Türkleri, Atatürk Devrimleri'ni kabulde hiç duraksamamışlardır. SÖZ Gazetesi, Türkiye'de yayınlananlardan önce, Latin alfabesini kullanmıştır. Dil'de yenileşme, şapka, soyadı kanunu ve benzerleri, hiç duraksamadan uygulamaya sokulmuşlar ve benimsenmişlerdir. Saltanatın ilgası bile, Kıbrıs'ta 1931 yılında milli bayram diye kutlanmaktaydı. (İsmail-Birinci. 1989: 176)

Bugün Kıbrıs'ta "Türk Kültür Varlığı"ndan bahsedebiliyorsak, zeminini bu ruh oluşturmaktadır.

6. SONUÇ:

Sonuç olarak, Kıbrıs'ın modern teknoloji kullanımını bakımından 1960'lara kadar, yetersiz, geri kalmış bir ada olduğunu görmekteyiz.

Böylece ekonomik ve teknolojik gerilik, Kıbrıslılar'ın düşünsel yapılarını ve gelecek tasavvurlarını da etkilemiş, bu da adanın politik fikir yapısını belirlemiştir. Önce, ekonomik ve hatta politik zeminden yoksun tutucu ve irredentist bir Helen ulusçuluğu ve kaçınılmaz olarak ona cevap vermek üzere, Türk ulusçuluğu!

"Kıbrıs Sorunu, başından beri, ekonomik çıkarlara değil, ideolojik farklılığa farklı kimliklerin, düşünsel çatışması zeminine olurmuş bir sorundur. Bu bakımdan, objektif değil dediğimiz zaman, kastettiğimiz işte bu...

Denilebilir ki "Kıbrıs'ta teknolojik gerilik, ekonomiye o da siyasete yansiyarak günümüze gelmiştir."

Çalışmamızın ilk sonucu budur. İkinci ve güncel olması icap eden sonuç ise bana daha önemli gibi geliyor. Kıbrıs'ın tarihi bize gösteriyor ki bir dünya egemenine biat etmekle, onun anavatanındaki koşulları sırf onun himmeti ile sizin de kendi ülkenizde elde etmeniz mümkün değildir. Sömürge olduğunuzla kalıyorsunuz.

Bence bu sonuç da ders niteliğindedir.

KAYNAKÇA:

Beratlı, Nazım. (2012) *Kıbrıs'ta Ulusal Sorun*. Khora Yayınları. Lefkoşa

Berkes, Niyazi. (1997) *Unutulan Yıllar*. Yay. Hazırlayan Ruşen Sezer. İletişim Yayınları.
İstanbul

Braudel, Fernand. (1993) *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası*. Çev. M.Ali Kılıçbay. İmge Yayınları:
Ankara,

Fedai, Harid. (2 ve 9 Mart 1998). "1920'lerde Lefke". *Kıbrıs Gazetesi*.

Feridun, Arif. (2011) *Unutulmasın Diye*. Kendi Yayını. İstanbul

Green, Albay A.O (1914) *Kıbrıs*. Çev. .Ali Çakıroğlu. Galeri Kültür yayınları. Lefkoşa: 2015.

Hill, Sir George. (1952). *The History of Cyprus Vol. 4*. Cambridge: Cambridge Üniversitesi.
Yayınları.

İsmail, Sabahattin- Birinci, Ergin (1989) *Atatürk Döneminde Kıbrıs Türkiye İlişkileri*. MEB
Yayınları. İstanbul.

Kızılyürek, Niyazi. (1983) *Kıbrıs Sorunu'nda iç ve dış etkenler*. Kendi Yayını.Lefkoşa

Lukach-jardin. (1913) *Kıbrıs'ın El Kitabı*. Çev. Ali Çakıroğlu. Galeri Kültür yay. Lefkoşa:2007.

Mengüç Aslan. (2013) *Ben Tremeşeli Mehmet Ali*. Kendi Yayını İstanbul

Müsevvitzade Osman Cemal. (1913) *Adsız Kitap*. Yay. Hazırlayan: H. Fedai-F. Memduh. KKTC
MEB Yayını Lefkoşa 1997

Orr. CWJ. (1918) *İngiliz Egemenliği Altında Kıbrıs*. Çev.Ali Çakıroğlu. Galeri Kültür Yayınları.
Lefkoşa 2013)

Plümer, F. Aytuğ.(2008) *Kıbrıs Ekonomi Tarihi*. Rüstem Yayınevi. Lefkoşa..

Salvador , Arşidük Luis. (2012) *Kıbrıs'ın Başkenti Levkosia*. Çev. Vur Yektaoğlu. Galeri Kültür
Yay. Lefkoşa

Scott Stevenson, Esmé. *Kıbrıs'taki Yuvamız*. Çev. Cafer Ertuğrul- Şeref Turan. Yayına
Hazırlayan Ulvi Keser. Motif Matbaacılık. Ankara 2009. ISBN: 978-605-89296-0-9

Storrs, Sir Ronald. (1993). *Anılar*. Çev. Taçgay Debeş . Lefkoşa: Mez-Koop Yayınları.

Sürelî Yayınlar:

CMC Welfare News

Vol.1 No:6 ve 7

Vol.1 No:12

Vol. 2 No: 10

Vol 4 No: 10

Vol 3. No:2

Fedai, Harid. (2 ve 9 Mart 1998). “1920’lerde Lefke”. *Kıbrıs Gazetesi*.

Yazarı belirtilmemiş broşür. (1987) “Kıbrıs’ta Sosyo Ekonomik Yapı”.Özgürlük Yayınları: Lefkoşa.

Web kaynakları:

https://www.facebook.com/beratli/posts/10157228375294296?comment_id=10157228469014296&reply_comment_id=10157228491739296&notif_id=1580649007217400&notif_t=comment_mention (Erişim tarihi 02.02.2020 saat 16.46.)